

Vammaisneuvoston lausunto Pirkanmaan hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvion tavoitteisiin

Järjestämisen tavoitteet

Tavoite 1. Parannamme saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta palveluissa

1.3 Sosiaalipalveluiden saatavuus toteutuu asiakkaiden tarpeen mukaisesti

Tavoite-ehdotus: Odotusaika ympärivuorokautiseen palveluasumiseen on alle 3kk.

Talousarvion tavoitteissa on huomioitava, miten yhdenvertainen tavoite on, kun sitä verrataan ikäihmisten ja vammaisten palveluiden ehdotuksiin. Näissä ehdotuksissa ei sanallakaan mainita puutteellisuuksista tai niiden palvelujen suuresta tarpeesta, joihin ihmisillä on oikeus. Pirhan järjestämien vammaisten asumispalvelujen pääsyyn pitää olla konkreettiset selkeät tavoiteajat, vastaavasti kuin muihinkin palveluihin.

Asumistarpeisiin on vastattava lisäämällä aktiivista yhdyspintatyöskentelyä kuntien kanssa, jotta kaavoituksessa ja tonttien luovutuksessa otetaan huomioon erityisryhmien asumistarpeet sekä mahdolliset muut soveltuvat tilat kunnissa. Pirhan on tuotettava kiireellisesti lisää omaa asumispalvelutuotantoa, vastaamaan jo olemassa oleviin sekä tulevaisuuden asumistarpeisiin.

1.5 Siirrämme painopistettä sähköisiin palveluihin

Tavoite-ehdotus: Toimipisteissä ja kotiin vietävissä palveluissa käynnit vähenevät vuoteen 2024 verrattuna.

Vammaisten ja ikäihmisten kohdalla pitää huomioida korvaavien palveluiden säilyminen ja kehittäminen, jotta saavutettavuus ja oikea-aikainen palvelutarpeeseen vastaaminen toteutuvat. Koska digitaalisuus tulee vääjäämättä lisääntymään, on huolehdittava järjestelmien ja laitteiden haavoittumattomuuden korkeasta tasosta. On erittäin tärkeätä, että käytettävyys ja saavutettavuus ovat kaikille käyttäjille sekä erityisryhmille helppoa. On varmistettava, että digiklinikkaa kehitetään saavutettavaksi kaikille asiakasryhmille, kuten aistivammallisille.

Tavoite 2. Edistämme henkilöstön työhyvinvointia

2.2 Sairauspoissaolojen määrä vähenee

Tavoite-ehdotus: Sairauspoissaolopäivien/htv/vuosi määrä vähenee verrattuna vuoteen 2024 (tarkastelu tehtäväalueet ja palvelulinjat)

Työterveyshuollon palveluita on rajattu ja niiden saatavuus on heikentynyt. Kehityssuunta ei tue työntekijöiden hyvinvointia. Työterveyshuollon ennaltaehkäisevyyteen ja saatavuuteen pitää satsata lisää eikä vähentää.

2.4 Vuokratyövoiman käyttö vähenee

Tavoite-ehdotus: Vuokratyövoiman käytön kustannukset laskevat vuoteen 2024

Vuokratyövoiman käyttö joissakin palveluissa on tärkeää, koska henkilöstön saata- vuudessa on ongelmia esimerkiksi vammaisten asumispalveluissa. Samaan aikaan on panostettava omaan henkilöstöön lisäämällä riittävästi henkilökuntamäärää ja huolehtimalla heidän hyvinvoinnistaan, henkilöstön pysyvyyden turvaamiseksi.

Tavoite 4. Kehitämme yhteistyössä hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja luottamusta

4.4 Edistämme asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuutta

Tavoite-ehdotus: Turvallisuuden tunnetta mittaavat tulokset pysyvät hyvällä tasolla (Fiilismittari)

Löytyisikö turvallisuuden ja luottamuksen lisäämiseen muita asiakaslähtöisempiä mittareita. Nykyinen fiilismittari, jossa henkilökunta arvioi yksikkönsä turvallisuutta ja suositeltavuutta asiakkaille, ei kuvaa asiakkaiden arviota kokemastaan turvallisuudesta ja luottamuksesta. Luottamus sote-linjan palvelujen tuottamiseen on heikentynyt koko maassa, myös Pirhassa. Tämä asia edellyttää vaikuttavia toimenpiteitä asiantilan parantamiseksi.

Lisäksi tarvitaan muitakin mittareita, joilla voidaan saada tietoa organisaation turvallisuuskulttuurista, arvioida miten henkilöstä tosiasiallisesti kuullaan ja mitkä ovat henkilöstön vaikutusmahdollisuudet. Huomioitavaa on, että henkilöstön näkemykset jäävät vielä huomioimatta päätöstenteon tapahtuessa hallinnossa ja työryhmissä.

Toiminnalliset tavoitteet

Sosiaali- ja terveyspalvelut/ Avopalvelut

Toiminnallinen tavoite 1. Asukkaat saavat palveluja tarpeen mukaisesti ja sujuvasti.

Tavoitetaso 1.1 Asukkaat pääsevät palveluihin sujuvasti ja ohjautuvat parhaiten so- veltuvaan palvelukanavaan.

Tavoitetaso 1.2 Palveluverkkomuutosten edetessä palvelut turvataan koko hyvinvoin- tialueella liikkuvien palvelujen, digipalvelujen ja palvelujen integraation avulla.

Tavoitteissa on huomioitava saavutettavuus, esteettömyys, vammaisten erityistarpeisiin vastaaminen ja ammattitaidon lisääminen. Peruspalveluiden vahvistaminen ja toimivuus ovat erittäin tärkeässä asemassa. Toimipisteitä supistettaessa kriteerinä on ollut alle 30 min autolla saavutettavuus. Tiloja vähennettäessä on huomioitava, ettei vammaisilla, ikäihmisillä eikä kaikilla aikuisillakaan ole autoa. Kriteerin pitäisi olla sidottu julkisen liikenteen reitteihin ja niiden saavutettavuuteen, jotta heikommassa asemassa olevien, erityisryhmiin

kuuluvien henkilöiden palveluihin pääseminen ei tosiasiallisesti vaarannu. Erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun edellytykset eivät täyty, jos palveluihin kulkeminen tuottaa lisäkustannuksia vähävaraisille ihmisille tai lisää esimerkiksi tarvetta ambulanssin käytölle.

Sosiaali- ja terveystalvetut/ Ikäihmisten ja vammaisten palvelut

Toiminnallinen tavoite 1. Ikäihmisten ja vammaisten palvelurakenteen uudistaminen: palvelujen painopistettä siirretään raskaammista palveluista kohti varhaisemman vaiheen palveluita.

Kaikki tavoitetasot 1.1 -1.5 tarvitsevat tarkennusta. Niiden on vastattava selkeästi palvelutarpeisiin. Nyt tavoitetasot on ilmaistu liian ympäröyöreästi. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää vammaisjärjestöjen moniosaamista. Lisäksi YK:n vammaisten oikeuksien sopimus pitää huomioida kaikessa toiminnassa.

Tavoitetaso 1.1 Kotona asumista tukevan teknologian käyttö lisääntyy

Kotona asumista tukevan teknologian lisäksi on huomioitava myös kodin välttämättömät esteettömyyden parannustyöt.

Tavoitetaso 1.2 Laitoshoidon purkamisen etenee.

Laitohoitoa koskevaan tavoitetasoon on lisättävä maininta, että samaan aikaan panostetaan asumispalvelujen tuottamiseen. Asumis-, päivä- ja työtoimintapalvelut eivät tällä hetkellä vastaa tarpeeseen. Pirhan kärkistrategia ”oikea-aikaiset tarpeenmukaiset palvelut” ja ”tärkeintä on ihminen” eivät toteudu, mikäli tavoitteet ovat laitoshoidon purkamistasolla ja tilalle ei ole tarjolla riittäviä palveluita.

Uuden vammaispalvelulain tullessa voimaan 2025 alussa on palvelujen toteuttamiseen varattava riittävästi määrärahoja asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioiden. Verotuksen invalidivähennyksen poistamisen myötä piti 30 miljoonaa euroa tulla lisärahaa vammaispalveluihin jo tänä vuonna, tästä noin 3 miljoonaa olisi Pirkanmaan osuus.

Talousarviotavoitteisiin liittyvänä toimenpiteenä vammaisneuvosto ehdottaa, että tassaauriset asiakasmaksut poistettaisiin takuueläkettä saavilta (kuten on tehty HUSissa). Tällä helpotettaisiin heikommassa asemassa olevien henkilöiden taloudellista tilannetta. Tämän hetken asiakasmaksuohjeistus ei ole selkeä maksuhojennuksen hakemiseen ja hakeminen on liian monimutkaista. Takuueläkettä saavat vammaiset, esimerkiksi asumispalveluissa olevat, jäävät hyvin pienelle oman rahan käyttömahdollisuudelle nousseiden pakollisten kulujen jälkeen.

Tavoitetaso 1.4 Ennaltaehkäisevien palveluiden ammatillinen neuvonta ja ohjaus vahvistuu

Pelkkä ohjauksen vahvistaminen ei voi olla tavoitetilä. Ennaltaehkäiseviä palveluita pitää myös tuottaa monipuolisesti, saavutettavasti ja yksilölliset tarpeet huomioiden. Vammaisjärjestöillä ja yhdistyksillä on merkittävä rooli ennaltaehkäisevien palveluiden ja neuvonnan tuottajana.

Vammaisuuteen ja vammaisten ihmisten tarpeisiin liittyvän tiedon ja osaamisen lisääminen tulee olla jokaiselle Pirhan palvelulinjalle tavoitetilä. Näin päästään vähentämään raskaampien palveluiden tarpeita ja keventämään palvelurakennetta. Tämän hetken säästöt vammaisten kohdalla eivät tue siirtymää kevyempiin palveluihin. Harkinnanvaraiset tukitoimet ja avustukset sekä ennaltaehkäisevät sosiaalipalvelumuodot tulee ottaa erityistarkasteluun ja toteutukseen. Näitä ovat mm. henkilökohtainen apu, perhetyö, yksilölliset tukimuodot perheille ja vammaisille, joustavat kuljetuspalvelut sekä yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaiset asumisratkaisut. Tällä saadaan säästöjä enemmän kuin vain säästämällä tiukasti palveluista.

Toiminnallinen tavoite 2. RAI:n käytön laajentuminen

Tavoitetaso 2.2. Vammaispalveluiden RAI on käytössä vammaisten asumispalveluissa omassa tuotannossa.

RAI-toimintakykyarviointia pitää käyttää kaikkien asiakkaiden kohdalla arvioitaessa asumispalveluiden tarvetta, myös yksityisessä palveluntuotannossa. Lisäksi yksityisellä puolella palvelutarvetta pitää arvioida asianmukaisesti niin, että palvelun tuottaminen vastaa todelliseen tarpeeseen. RAI-mittarin käyttöä tulee arvioida ja kehittää erityisesti vammaisille ihmisille soveltuvaksi. Vammaisneuvoston näkemyksiä RAIsta tulee kuulla ja esitellä neuvostolle RAI-tietoihin/ tiedonkeruuseen liittyvää julkista seurantatietoa.

Sosiaali- ja terveystalvet/ Lasten, nuorten ja perheiden talvet

Toiminnallinen tavoite 1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelurakenteen uudistaminen: vahvistetaan varhaisen vaiheen palvelutarjontaa

Tavoitetaso 1.2 Sosiaalihuoltolain mukaista lapsiperheiden kotitalvet, perhetyötä sekä kasvatustalvet ja perheneuvontatalvet saaneiden perheiden määrä kasvaa vuodesta 2024

Vammaisten lasten ja vammaisten henkilöiden perheiden talvet ja ennaltaehkäisevää talvet tulee lisätä ja osaamista vahvistaa. Henkilöstön osaamista tulee myös mitata ja arvioida.

Sosiaali- ja terveyspalvelut/ Sote johto ja integraatiotoiminta

Toiminnallinen tavoite 1. Jatkuva kehittäminen ja yhdyspintatyö ovat osa eri kumppaneiden ja ammattilaisten toimintaa

Tavoitetaso 1.3. Hyvinvointialue ja kunnat kokevat yhdyspintatyön entistä onnistuneemmaksi

Tavoitetaso on hyvin epämääräinen. Pitää olla konkreettisempi kuvaus, mitä saadaan aikaiseksi tai mittari yhteistyön tuloksista (esimerkkeinä tietyn palvelun lisääntyminen, kaavoitus erityisasumiselle, päivätoimintayksikkö kuntaan jne). Kunnille tulee tehdä kysely Pirhan palvelujen saavutettavuudesta ja yhteistyön edistämisestä. Kunnissa on ollut vaikeuksia löytää yhteistyötahojen yhteystietoa Pirhan vastuualueilla.

Toiminnallinen tavoite 2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on osa kaikkien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintaa

Tavoitetaso 2.3 Järjestöyhteistyömalli on luotu ja integroitu palvelulinjoille

Avustuksia saaneiden järjestöjen/yhdistysten pienentyneet avustukset tulisi palauttaa vuoden 2023 tasolle. Jos avustuksia jaetaan uusille yhdistyksille, on määrärahaa budjetissa vastaavasti nostettava.

Toiminnallinen tavoite 3. Asukaslähtöiset digitaaliset palvelut ovat ensisijainen asiointikanava yhä useammalle eri-ikäiselle pirkanmaalaiselle.

Tavoitetaso 3.1. Yli 45 % asukkaista asioi itsenäisesti tai tuettuna asiakkaan omiin tarpeisiin sovitetuissa, integroiduissa ja älykkäissä digipalveluissa niin äkillisissä kuin jatkuvuutta turvaavissa tarpeissa.

Digitaalisten palveluiden käytön onnistuminen on paljolti kiinni asiakaskunnan digiosaamisesta. Digiosaamista on kehitettävä ja annettava tukea ikäihmisille ja digisyrjäytyneille väestöryhmille. Digitaalisten palvelujen tulee olla saavutettavia kaikille asiakasryhmille ja niissä on huomioitava aistivammaiset henkilöt.

Pelastuspalvelut

Kaikkiin tavoitekohtiin 1-2: Pelastuspalveluiden kehittämistyössä on otettava huomioon liikunta- ja aistivammaisten erityisvaatimukset, heidän turvallisuutensa takaamiseksi onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Lisäksi on kehitettävä selkeä prosessi, miten apuvälineiden käyttäjät ja apuvälineet kuljetetaan pelastustilanteissa. Pelastuspalvelujen suunnitteluun on osallistettava vammaisia henkilöitä.

Tukipalvelut

Toiminnallinen tavoite 3. Tilatehokkuuden parantaminen jatkuu toimeenpano-ohjelman mukaisesti

Tavoitetaso 3.1 Tilojen vähentäminen on viety loppuun, korjaussuunnitelmat on tehty ja niiden toteutus aloitettu toimitila -ohjelman tavoitteiden mukaisesti (tilojen neliömäärät -20 % lähtötilanteesta ja kuntoluokka +5 % lähtötilanteesta)

Ammattilaisten on tilojen korjaussuunnitelmissa tarkastettava ja suunniteltava asetusten mukaisesti muutokset, jotta ne ovat esteettömästi saavutettavia liikunta- ja aistivammaisille. Hyvinvointialueelle tulisi perustaa taho, joka vastaa esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumisesta palveluissa. Ryhmässä on oltava mukana vammaisia henkilöitä kokemusasiantuntijoina. Ostopalvelujen tulee olla myös esteettömiä.

14.8.2024

Pirkanmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto

